
Kyrkomötet
Motion 2020:25
av Marjut Ervasti

Utbildningssatsning kring våld i nära relationer

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utveckla metodik och göra en utbildningssatsning för Svenska kyrkans anställda och bidra till utveckling av arbetet med att agera i mötet med människor som är utsatta för våld i nära relationer.

Motivering

Våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem och har förödande samt långtgående konsekvenser både för de individer som drabbas och för samhället i stort. Våldet och dess uttryck är allt som oftast komplext och mångfasetterat. FN definierar våld mot kvinnor enligt följande:

Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i, eller troligen kommer att leda till, fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet.

I Sverige uppskattas att cirka 25 procent av den kvinnliga befolkningen under sin livstid kommer att utsättas för våld av en gärningsperson de har eller haft en relation till. Även om det i högre grad är kvinnor som drabbas av relationsvåldet är även män utsatta. Studier visar att våldsutsatta människor drabbas av allvarlig mental ohälsa som tar sig uttryck på olika sätt: ångest, oro, självskadebeteende, rädsla, panikångest som kan leda till ansträngd ekonomi, utanförskap, beroendesjukdomar, isolering, skam och skuld. Barn kan drabbas av toxisk stress som ger symtom som påminner om adhd. En annan konsekvens av att utsättas för våld är att själv bli våldsamt. Du kan alltså vara både våldsutsatt och våldsutövande. Det finns omfattande kunskap om att barn som upplever våld mot en nära anhörig påverkas negativt på samma sätt som barn som utsätts för våld mot sin egen person. 10 procent av alla barn i Sverige har någon gång upplevt våld i hemmet, och 5 procent antas ha upplevt repetitivt våld enligt Socialstyrelsens folkhälsorapport. Studier visar att barn som upplever våld i hemmet i högre utsträckning utvecklar posttraumatiskt stressyndrom än barn som upplevt andra trauman. Att uppleva våld i hemmet innebär ett enormt stigma för barn och våldet osynliggörs. Därför är det av största vikt att personer som arbetar i miljöer där barn befinner sig får kunskap och verktyg att både upptäcka och synliggöra våldet.

Under coronapandemin har utsattheten ökat i och med isoleringen och det har blivit svårare att söka hjälp. Våldet har eskalerat då man spenderar mer tid på brottsplatsen, dvs. hemmet. Förövare kan utnyttja rekommendationen att vara hemma som ett sätt att ytterligare isolera och utsätta sin partner för våld. Kvinno- och tjejjourer har utökat sina tider och upprättat särskilda chattrum under coronapandemin eftersom

många av de som utsätts för våld är isolerade med sina förövare. På flera platser i landet talas det om en 50-procentig ökning av påringningar och kontakter med kvinno- och tjejjourer. Enligt Brottsförebyggande rådet, Brå, anmäldes 14 100 misshandelsbrott mot kvinnor under första halvan av 2020. Det är en ökning med fyra procent jämfört med första halvåret 2019. 82 procent av de anmälda brotten begicks av en för brottsoffret bekant person. Även våldtäkter har ökat. Totalt anmäldes 3 850 brott mot kvinnor och flickor, vilket var en ökning med tre procent. Även andra stödlinjer upplever ett ökat tryck under coronapandemin, bl.a. organisationen Mind som sett att samtalen till deras självmordslinje ökat och att fler unga än vanligt hör av sig. Även Rädda Barnen, Jourhavande präst, BRIS och Kyrkans SOS har märkt av det utökade behovet av stöd och hjälp. Inom socialtjänsten var det under flera månader "tyst". Anmälningarna stannade av, något som man uppfattar som ett tecken på att det är svårt att larma då samhället ligger nere och de utsatta lever isolerade med sina förövare.

I en rapport från Socialstyrelsen granskas dödsfall under åren 2015–2016 och där finns intressanta och viktiga iakttagelser att ta i beaktande. Av de 21 dödsfallen hade 16 av personerna varit i kontakt med 2–4 olika myndigheter de senaste 12 månaderna innan de dödades. 20 personer hade varit i kontakt med hälso- och sjukvården under samma period. Det signifikanta för samtliga fall var att våldet aldrig upptäcktes om personerna själva inte informerade någon samhällsaktör om utsattheten. Samhället och lagstiftning är till stöd för våldsutsatta men det finns erfarenheter av uteblivet stöd. Det finns grupper av människor som är särskilt våldsutsatta: de som har ett aktivt beroende eller en funktionsnedsättning, papperslösa kvinnor, äldre samt att våld i samkönade relationer ofta osynliggörs. Svenska kyrkans anställda möter människor från samtliga grupper. De våldsutsatta behöver som komplement till samhället få stöd och hjälp av Svenska kyrkans anställda som aktiva parter i det våldspreventiva arbetet.

Det är viktigt att ha ett brett synsätt gällande bakomliggande faktorer till varför våld i nära relationer uppkommer och utförs. Det finns många föreställningar och förutfattade meningar kring både vem som slår och vilka det är som drabbas. Det våldspreventiva arbetet måste både utvecklas och trappas upp i Sverige så att våldet kan minska i samhället. Våldet behöver behandlas som ett folkhälsoproblem.

I kyrkostyrelsens skrivelse 2020:1 påtalas att de diakonala behoven kommer att öka i spåren av coronapandemin. Dessutom uttrycker skrivelsen att den nationella nivån genom delmål 1B ska stärka och stödja stiftens arbete för utveckling av församlingarnas förmåga att fullgöra sitt diakonala uppdrag utifrån ett rättighetsperspektiv med särskild inriktning på barn och ungas utsatthet. Sociala utmaningar behöver mötas med nya arbetsätt utifrån rättighetsbaserat förhållningssätt.

Vikten av utbildning om våld i nära relationer kan formuleras som följande: för att en våldsutsatt person som behöver hjälp och stöd ska känna sig trygg är det angeläget att anställda som ger insatser har teoretiska kunskaper och får kompetensutveckling inom området våld av, eller mot, närstående samt förmåga att praktiskt kunna tillämpa dessa kunskaper. Med utbildningsinsatser och mer kunskap om problematiken får anställda bättre förutsättningar för att fråga om våld och utsatthet.

Vänstern i Svenska kyrkan anser att det är angeläget att utveckla metodik och göra en utbildningssatsning för att stärka det våldspreventiva arbetet bland Svenska kyrkans anställda.

Hägersten den 29 juli 2020

Marjut Ervasti (ViSK)